

IMPLEMENTERING AV SOCIALSTYRELSENS NATIONELLA RIKTLINJER FÖR MISSBRUKS- OCH BEROENDEVÅRD

Slutrapport

INLEDNING	3
BAKGRUND.....	3
GENOMFÖRANDE	4
KARTLÄGGNING.....	4
PROJEKTLEDNING OCH PROJEKTSAMORDNING	4
UTBILDNING AV UTBILDARE	5
IMPLEMENTERINGSARBETET.....	6
MOTIVERANDE SAMTAL (MI)	6
ASI.....	8
AUDIT/DUDIT	9
HAP	10
BYGGA NÄTVERK	10
PLANERING AV INSATSER	11
SAMVERKAN MED ANDRA HUVUDMÄN.....	11
BASUTBILDNING - RISKBRUK, MISSBRUK OCH BEROENDE	11
SAMORDNING MED ANDRA KOMPETENSHÖJANDE SATSNINGAR I STADEN OCH I LÄNET	12
SLUTSATSER OCH FORTSATT ARBETE.....	13
EKONOMISK REDOVISNING FÖR PROJEKTTIDEN 2008-09-01--2011-08-31	17
REFERENSER	18
BILAGA 1	20
BILAGA 2	25
BILAGA 3	33
BILAGA 4	35
BILAGA 5	41
BILAGA 6	42
BILAGA 7	48
BILAGA 8	52

INLEDNING

I februari 2007 presenterade socialstyrelsen nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården. Riktlinjerna riktar sig till både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Eftersom missbruks- och beroendefrågorna spänner över breda medicinska, psykologiska och sociala områden är även andra huvudmän berörda, inte minst kriminalvården.

En gemensam missbrukspolicy ”*Gemensam policy för att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk av beroende av alkohol och andra droger*” som utarbetats av Kommunförbundet Stockholms län och Stockholms läns landsting antogs i landstinget och i länets kommuner under 2008/2009. Policyn utgår från innehållet i de nationella riktlinjerna och beskriver och förtydligar hur kommunerna och landstinget ska samverka för att upptäcka, förebygga och behandla skador av alkohol och narkotika. Policyn berör även samverkan med kriminalvården.

BAKGRUND

För att de nationella riktlinjerna och missbrukspolicyn skulle få genomslag i praktisk verksamhet krävdes insatser inom såväl stadens missbrukarvård som hos andra berörda huvudmän. Socialförvaltningen arbetade därför fram ett förslag till utvecklingsprojekt i samråd med en arbetsgrupp bestående av representanter från stadsdelsförvaltningarnas missbruksenheter. Diskussioner fördes även med nätverket för enhetschefer för missbruk/vuxna inom staden. Ansökan skickades till länsstyrelsen som inom ramen för den statliga satsningen på missbrukarvården ”Ett kontrakt för livet” beviljade 2 miljoner till ett stadsövergripande kompetensutvecklingsprojekt. Projektet startade den 1 september 2008 och var planerat att pågå under två år. Enligt överenskommelse med länsstyrelsen förlängas projektet fram till sommaren 2011. I ansökan till länsstyrelsen listades följande utvecklingsområden som viktiga för projektet:

- Uppföljnings- och utvärderingsmetoder på individ- och gruppnivå som kan användas i det praktiska arbetet, bl.a. genom utökad användning av ASI och andra strukturerade bedömningsinstrument.
- Utökad användning av Motiverande Intervju (MI) i motivations-, utrednings- och behandlingsarbete.

- Utveckling av arbetssätt som samordnar insatser för personer med samsjuklighet i form av missbruk och fysiska, psykiska eller neuropsykiatriska funktionshinder.
- Samverkan med kriminalvården kring personer med kriminalitets- och missbruksproblematik. Även samordnade insatser där beroendevården och rättspsykiatrien involveras.
- Samverkan inom förvaltningarna mellan ungdoms- och vuxenhandläggare i syfte att utveckla metoder för att nå och genomföra insatser till ungdomar och unga vuxna.
- Ökad kunskap om metoder för screening, kort rådgivning och andra insatser till personer med riskbeteende/ tidigt missbruk.

GENOMFÖRANDE

Kartläggning

Innan projektstart genomfördes en kartläggning av stadsdelsförvaltningarnas och socialförvaltningens enhets för hemlösa arbete med missbruksfrågor. Besök gjordes vid samtliga vuxen-/missbruksenheter för att samla in uppgifter om personalstyrka, personalens utbildningsbakgrund, verksamhetsinnehåll, klientsammansättning, samarbete med andra huvudmän, behov av kompetensutveckling m.m. Denna kartläggning kom att ligga till grund för projektets fortsatta utformning.

I sitt implementeringsstöd för de nationella riktlinjerna föreslår Socialstyrelsen att det genomförs gemensamma studiecirkelar för anställda inom kommunens och landstingets missbruks-/ beroendevård. P.g.a. omfattningen av antalet anställda inom missbrukarvården vid de 14 stadsdelsförvaltningarna, berörda verksamheter inom socialförvaltningen och samarbetande parter inom landstinget gjordes bedömningen att implementering i studiecirkelform inte skulle vara genomförbar. Projektet kom därför att främst att koncentreras på utbildning och implementering av evidensbaserade metoder som anges i de nationella riktlinjerna.

Projektledning och projektsamordning

En projektledare anställdes på heltid med uppgift att stödja metodutvecklingen vid stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningen. I arbetsuppgifterna ingick att

utifrån stadsövergripande och lokala behov arrangera och samordna olika kompetensutvecklande insatser samt att samverka med andra berörda aktörer. Arbetet dokumenterades fortlöpande. Organisatoriskt kom projektet att ligga vid socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor och samordnades med andra stadsövergripande utvecklingsprojekt. En utredare vid avdelningen har stått för projektsamordning och stöd till projektledaren inom ramen för sitt ordinarie arbete. Samarbete har skett med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Socialstyrelsen, Kommunförbundet Stockholms län (KSL), kommunala FoU-enheter i Stockholms län, landstingets Beroendecentrum Stockholm, Kriminalvården m.fl.

Utbildning av utbildare

Projektet har samarbetat med SKL:s kompetensutvecklingsprojekt *Kunskap till praktik*. Inom ramen för detta samarbete fick staden möjlighet att utbilda projektledaren och några socialsekreterare/ gruppleddare till interna utbildare i metoder som är evidensbaserade och som rekommenderas i de nationella riktlinjerna. Syftet var att de efter genomgången utbildning skulle utbilda såväl stadens anställda som samarbetspartners, men p.g.a. det stora intresset från stadens egen personal prioriterades dessa. Intresse fanns också från grannkommuner, vilka har deltagit i viss utbildning i mån om plats. Övriga samarbetspartners som kriminalvården och kommunala FOU -enheter i länet har erbjudits ett antal föreläsningar.

Utbildning till utbildare har skett i nedanstående metoder. De utbildare som har anställning vid stadsdelsförvaltningarna har ”lånat in” till projektet för att hålla utbildningar mot ersättning för avsatt arbetstid för planering och genomförande.

- *Audit/Dudit* (The Alcohol use disorders identification test & The Drug use disorder identification test) är screeningsinstrument som används för att på ett tidigt stadium upptäcka om det finns ett riskbruk, skadligt bruk, eller ett beroende av alkohol eller droger hos klienten. Projektledaren samt en metodutvecklare vid Södermalms stadsdelsförvaltning genomgick utbildning till utbildare anordnad av SKL hösten 2008- våren 2009 omfattande två heldagar samt tre handledningstillfällen.
- *MI* (Motiverande samtal eller Motivational interviewing) är en samtalsmetod som har som mål att öka klientens vilja att förändra sig och underlätta att komma vidare i förändringsprocessen. Stor vikt läggs vid

klientens självständighet (autonomi) i motsats till ett mer konfrontativt förhållningssätt, där klienten blir tillsagd vad hon bör göra och där hennes val ibland inte accepteras utan betraktas som ett resultat av bristande insikt. MI används både i individuella samtal och i gruppsamtal med klienter för att arbeta med deras motivation till förändring. Projektledaren samt två socialsekreterare/gruppledare från Södermalms respektive Spånga- Tensta stadsdelsförvaltningar genomgick utbildning till utbildare omfattande fyra heldagar våren 2009.

- *ASI* (Addiction Severity Index) är ett strukturerat bedömningsinstrument för bedömning och uppföljning av klientens livsförhållanden och hur de skattar sina hjälpbehov och oro. Två socialsekreterare/metodutvecklare från Hässelby- Vällingby respektive Kungsholmens stadsdelsförvaltningar som redan tidigare hade erfarenhet av att utbilda i ASI genomgick utbildning till utbildare vid IMS (Socialstyrelsen) under tre heldagar våren 2009.
- *HAP* (Haschavvänjningsprogrammet) är ett sex veckors manualbaserat avgiftningsprogram för cannabisberoende. Metoden hjälper klienten att förändra det tankemönster som utvecklats under missbrukstiden och därigenom öka individens sociala och psykologiska kompetens. Tre socialsekreterare från Rinkeby- Kista stadsdelsförvaltning respektive Maria Ungdom genomgick utbildning till utbildare under tre dagar våren 2010.

IMPLEMENTERINGSARBETET

Motiverande samtal (MI)

För att mer detaljerat ta reda på intresset och behovet av att delta i utbildningssatsningar i evidensbaserade arbetsmetoder och framförallt Motiverande samtal (MI) genomfördes i april 2009 en enkätundersökning riktad till stadsdelsförvaltningarnas vuxen-/missbruksenheter samt till socialförvaltningens enhet för hemlösa. Av 11 enkätsvar framkom bl.a. att nio förvaltningar redan använde samtalsmetoden MI i individuella samtal samt i gruppsamtal med klienter. Några stadsdelsförvaltningar hade köpt in MI utbildning från externa utbildningsanordnare, men det fanns fortsatta behov av utbildningsinsatser.

Samtliga chefer för vuxen-/missbruksenheterna inbjöds till ett informationsmöte om implementering och MI. Vid mötet berättade enhetschefen vid Södermalms stadsdelsförvaltning om sina erfarenheter av att föra in MI som arbetsmetod på sin arbetsplats. En gruppleddare vid Spånga- Tensta stadsdelsförvaltning informerade om hur man arbetade med MI i grupper av klienter. Det visade sig att det fanns ett stort intresse från övriga enhetschefer att få mer kunskap och trots att flera tidigare hade uppgivit att de använde sig av MI på sina arbetsplatser framkom ett kvarstående behov av grundutbildning och träning i metoden.

Åtta utbildningsomgångar i MI om vardera tre dagar genomförts för personal anställda vid vuxen-/missbruksenheterna vid stadsdelsförvaltningarna samt socialförvaltningens enhet för hemlösa och uppsökarenhet. Kursdeltagarna var övervägande nöjda med utbildningen och uppskattade blandning av övningar och teorier som en kursdeltagare uppgav, ” *Bra att få teorier och övningar blandat*” (Se bilaga 3). Eftersom träningstillfällen är viktiga för att behålla och utveckla kunskap¹ har alla deltagare erbjudits ett handledningstillfälle efter genomförd utbildning. MI utbildningen omfattar tre heldagar med ett handledningstillfälle en månad senare. Kursdeltagarna erhåller diplom om de har deltagit vid samtliga utbildningstillfällen och blivit godkända på hemläxa. (Se bilaga 4).

När MI-utbildningarna startade i september 2009 fanns tre kursledare att tillgå som kunde dela upp utbildningstillfällena sinsemellan så att de alltid var två kursledare vid varje utbildningstillfälle. Kursledarna har erhållit handledning av Liria Ortiz, utbildare och psykoterapeut vid tre tillfällen. I mars 2010 slutade en av kursledarna sin anställning i Stockholms stad och projektledaren och den kvarvarande kursledaren fortsatte att utbilda tillsammans fram till november 2010. Projektledaren har därefter varit ensam utbildare. Från perioden september 2009 fram till januari 2011 utbildades ca 310 socialsekreterare och boendestödjare vid vuxen-/ missbruksenheter samt några biståndsbedömare och case managers från socialpsykiatriska enheter. Bland de som utbildades fanns även sju enhetschefer och gruppchefer.

Våren 2010 deltog projektledaren och en av kursledarna på en internationell MI-konferens som anordnades av Swedish National Institute of Public Health . Konferensen som omfattade tre heldagar hade över 400 deltagare, inklusive MI:s grundare, Miller och Rollinik. Konferensen var inspirerande och gav möjligheter att träffa och utbyta erfarenheter med personer från olika länder. Det resulterade även i att kursledarna kunde dela med sig av sina nya inlärd kunskaper vid utbildnings- och metoddagar.

¹ Jergeby, U (Red) (2008) *Evidensbaserad praktik i socialt arbete*

I maj 2010 genomfördes en metoddag för socialsekreterare och boendestödare vid vuxen-/missbruksenheterna. Metoddagen handlade om hur man använda MI-samtal i samband med myndighetsutövning. Liria Ortiz, utbildare och psykoterapeut ansvarade för innehållit av dagen.

I november 2010 genomfördes en metoddag då samtliga enhetschefer och socialsekreterare vid vuxen-/missbruksenheter fick möjlighet att lyssna på kollegor som berättade om hur de utvecklat arbetet med MI på sina respektive arbetsplatser. Denna metoddag visade sig vara ett uppskattat tillfälle att sprida kunskap och ta del av goda exempel. Under 2011 hade projektledaren en halv metoddag om MI för socialtjänstförvaltningens uppsökarenhet.

Under 2011 har MI- utbildning efterfrågats för biståndsbedömare och utförare inom förvaltningarnas socialpsykiatriska enheter. 85 personer, inklusive enhetschefer och gruppchefer har hittills deltagit i utbildning. Utvärdering visade att de flesta deltagarna var positiva till innehållet i utbildningen (bilaga 5). En av kursdeltagarna uppgav följande: *”Skönt att få mer teori till det man redan strävar efter att jobba med. Bra verktyg att ta fram!”*

ASI

Socialförvaltningen har tidigare genomfört omfattande projekt för att implementera användningen av ASI i stadens missbrukarvård. När detta implementeringsprojekt startade fanns ett fortsatt behov av grundutbildning för nyanställda och 44 personer har utbildats inom ramen för projektet. ASI-utbildningen omfattar tre heldagar med en halv uppföljningsdag sex månader senare. För att erhålla diplom ska deltagarna delta i alla utbildningstillfällen samt lämna in en genomförd ASI- intervju till utbildarna för att bli godkända. Utan diplom ska socialsekreterarna inte använda sig av ASI-intervjun.

Inom implementeringsprojektet har fokus framförallt legat på att utveckla användningen av uppföljningsintervjun, utbilda i statistiksystem samt att följa upp statistikdata. Det fanns även ett kvarstående behov av att träna på skattningar av behov och återkoppling av resultatet av ASI intervjun. Under 2010 ordnades därför metoddagar vid tre tillfällen för hela staden samt hölls särskilda metoddagar för vissa stadsdelsförvaltningar. Våren 2011 erbjöds förvaltningarnas ASI-samordnare särskild utbildning i skattningar av hjälpbehov och oro så att de fortsättningsvis ska kunna hjälpa sina kollegor på arbetsplatserna.

Under hösten 2009 deltog fem personer från staden, inklusive projektledaren, i en fyradagarsutbildning om användning av statistik utifrån ASI som ordnades av socialstyrelsen och Dalarnas forskningsråd. I februari 2010 genomfördes ett

halvdagsseminarium för chefer vid stadsdelsförvaltningarnas vuxen/missbruksenheter där tre av deltagarna redovisade statistikuppgifter från sina respektive stadsdelsförvaltningar. Vid seminariet framkom att det fanns ett stort intresse och ett önskemål att fortsätta titta på gemensamma variabler utifrån ASI- statistiken. Några stadsdelsförvaltningar hade svårt att ta fram statistikuppgifter och i maj 2010 anordnades därför en heldag där förvaltningarnas utsedda ASI-samordnare fick träna på att ta fram statistikuppgifter ur det IT-baserade programmet ASI- net. Tanken var att ASI- nätverket därefter skulle arbeta med att ta fram jämförande statistikuppgifter och redovisa till enhetscheferna, men eftersom åtskilliga stadsdelsförvaltningar hade kvarstående svårigheter att ta fram statistikuppgifter genomfördes ytterligare ett nytt utbildningstillfälle våren 2011 i samarbete med företaget Råbe- Kobberstad som är ansvariga för ASI-net. Under hösten 2011 kommer ett helt nytt ASI statistikprogram (Netstatistik) att lanseras som förhoppningsvis ska vara mer användarvänligt och som gör det enklare att ta fram statistikuppgifter.

Hösten 2010 genomfördes en workshop för ASI-samordnare om frågeställningar kring barn till missbrukare. Tillsammans utarbetades det flera följdfrågor under avsnittet familj/umgänge i ASI-intervjun. Syftet med följdfrågorna är att föra in ett barnperspektiv i ASI och att bli bättre på att upptäcka barn i riskzon. I maj 2011 inbjöds alla chefer för stadsdelsförvaltningarnas vuxen-/missbruksenheter och barn- och familjeenheter att delta i ett seminarium för att utveckla gemensamma rutiner för att upptäcka barn som lever med missbruk i familjen. Cheferna fick ta del av ASI följdfrågorna samt möjlighet att diskutera vilka gemensamma rutiner man bör ha på sina arbetsplatser. Arbetet kommer att fortsätta under hösten 2011.

Audit/Dudit

Utbildningen i screeningsinstrumenten Audit och Dudit omfattar en heldag med en halvdags uppföljning en månad senare. Kursdeltagarna erhåller diplom om de har genomfört en Audit eller Dudit och tagit med till uppföljningsutbildningen. Under perioden mars 2009 fram till augusti 2009 utbildades c:a 140 socialsekreterare från vuxen-/missbruksenheter samt från ungdomsmottagningar. Kursdeltagarna var positiva till screeningsinstrumentet och flera tyckte att Audit är ett bra komplement till ASI- intervjun. Flertalet deltagare var nöjda med utbildningen (bilaga 1).

Eftersom även andra verksamhetsområden inom socialtjänsten möter personer med misstänkt missbruks-/ beroendeproblematik beslutades att även de socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd skulle få utbildning i Audit och Dudit. Det visade sig att intresset var stort och totalt utbildades c:a 200 personer. Utvärdering visade att flertalet ansåg att screeningsinstrumenten var

användbara (bilaga 2) men det framkom också att det fanns osäkerhet kring hur och när de ska användas. Bl.a. framkom att åsikter om att de som arbetar med ekonomiskt bistånd behöver mer kunskaper om missbruk och dess konsekvenser. Flera tog upp de problem som kan inträffa då klienten efter screening visar sig ha missbruks-/beroendeproblematik och bör remitteras till en vuxen-/missbruksenhet för vidare utredning, men då klienten själv inte är motiverad till detta.

I samarbete med FoU- Södertörn genomförde projektledaren även utbildning i Audit och Dudit för c:a 30 personer anställda vid Södertörns kommunernas socialtjänst.

Inom ramen för projektet har totalt ca 370 personer utbildats i Audit och Dudit.

HAP

Utbildningen i Haschavvänjningsprogrammet (HAP) har vänt sig till socialsekreterare eller annan behandlingspersonal som möter cannabissmissbrukare i sitt dagliga arbete vid de lokala beroendemottagningarna. Under hösten - våren 2010/2011 genomfördes två utbildningsomgångar omfattande fem halvdagar för socialsekreterare vid fem stadsdelsförvaltningar. I utbildningen deltog även en representant från landstingets beroendevård. Sammanlagt utbildades 14 personer. Ytterligare en utbildningsomgång kommer att genomföras under hösten 2011.

Bygga nätverk

Träningstillfällen behövs för att behålla och utveckla kunskaper.² Detta hade observerats i det tidigare ASI-projektet.³ Inom ramen för det projektet startades ett ASI-nätverk med representanter från samtliga stadsdelsförvaltningar och socialförvaltningens enhet för hemlösa. Nätverket har fortsatt träffas regelbundet även inom ramen för detta projekt för att utveckla och dela kunskap samt träna praktisk användning av arbetsmetoden.

Eftersom erfarenheterna från ASI-nätverket och de metoddagar som genomförts var så goda beslutades att starta ett MI-nätverk för vuxen-/missbruksenheter. Varje stadsdelsförvaltning och enheten för hemlösa fick möjlighet att utse en eller två deltagare som skulle fungera som samordnare för MI-arbetet och ansvariga för att starta upp lokala MI-grupper på sina arbetsplatser. MI nätverket träffas en gång i månaden och alla stadsdelsförvaltningar samt enheten för hemlösa är

² Jergeby, U (Red.) (2008) *Evidensbaserad praktik i socialt arbete*

³ Hill-Berg, M (2009) *.Slutrapport avseende implementering av systematisk dokumentation – ASI i Stockholms Stad*

representerade. Via nätverksgruppen går det att följa upp hur användningen av MI fungerar på arbetsplatserna samt vad som mer behövs för att implementera MI på ett systematiskt sätt. En viktig del i all implementering av nya metoder är att det finns tid och utrymme för personalen att träna och få stöd i arbetet. Ansvariga chefer har underlättat utvecklingen genom att tillåta att arbetstid används till träningstillfällen i MI-grupperna. Vissa stadsdelsförvaltningar har även anlitat handledare i MI för att personalen skulle kunna träna ytterligare på tillämpningen.

Ett MI-nätverk för de socialpsykiatriska enheterna startar hösten 2011. För HAP-användare finns ett nationellt nätverk som stadens HAP- utbildare deltar i. Det finns intresse av att starta ett lokalt HAP- nätverk i Stockholms stad. Även detta planeras till hösten 2011.

Planering av insatser

Efter genomförd ASI-intervju och återkoppling av resultatet ska en plan för det fortsatta arbetet göras tillsammans med klienten utifrån hans/ hennes individuella behov av insatser. Planen ska innehålla kort- och långsiktiga mål för insatsen och baseras på vad klienten har uppgivit att han/hon anser sig behöva hjälp med inom de livsområden som ASI-intervjun är baserad på. Planen ska också skapa en tydlig struktur för arbetet och kunna följas upp. Det har funnits behov av att utveckla arbetet med att utforma planer och tydliga uppdrag till vårdgivare som utifrån uppdraget tillsammans med klienten ska skriva en genomförandeplan som underlag för hur insatsen ska genomföras. En grupp bestående av projektledaren, projektsamordnaren och några representanter från stadsdelsförvaltningarna tillsattes med uppdrag att arbeta fram förslag på planer. Även utförare i form av socialförvaltningens Boende- och behandlingsenhet involverades i detta. Arbetet med att ta fram planer är inte slutfört ännu, utan kommer fortsättningsvis att ingå i ett stadsövergripande projekt för ta fram ett system för utförardokumentation inom individ- och familjeomsorgen kopplat till stadens IT-baserade journalföringssystem ”Paraplyet”.

SAMVERKAN MED ANDRA HUVUDMÄN

Basutbildning - riskbruk, missbruk och beroende

Under hösten 2010 anordnades en basutbildning omfattande fyra heldagar i riskbruk, missbruk och beroende. Utbildningen riktade sig till de yrkesgrupper i Stockholms län som möter och/eller arbetar med missbruk och beroende inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården, kriminalvården och andra berörda verksamheter. Den nationella utbildningen har utarbetats inom ramen för SKL:s satsning *Kunskap till praktik*. Utbildningen har anpassats till lokala förhållanden och lokala föreläsare/expert

anlitades för att, utifrån förinspelade föreläsningar, lyfta fram områden som alkohol- och drogsituationen nationellt och lokalt, faktorer som har betydelse för missbruks- och beroendutveckling, fysisk och psykisk hälsa, riskbruk, dokumentation, bemötande, motivation och förändring, lagstiftning, samverkan, att arbeta evidensbaserat, m.m. Landstingets Beroendecentrum Stockholm utsågs till medelsförvaltare och projektägare i Stockholm. Tillsammans med representanter för Beroendecentrum Stockholm, kommunala FoU-enheter i länet samt kriminalvården deltog projektsamordnaren i en arbetsgrupp som planerade basutbildningen och medverkade i genomförandet. Sammanlagt deltog 1800 personer i utbildningen.

Projektledaren har samarbetat med FOU- Nordväst kring deras utveckling och implementering av ASI och har hållit en metoddag om ASI för personal och enhetschefer vid samtliga länskommuner i nordvästområdet. Tillsammans med FOU – Nordväst planeras ett nytt seminarium hösten 2011 som syftar till att fortsätta sprida information om ASI och implementering till kommunernas ASI-samordnare.

Samarbete har även skett med kriminalvården. Projektledaren har genomfört ett halvdagsseminarium med information om ASI för ungdomshandläggare vid frivården Södertörn samt hållit ett informationsmöte för ansvariga chefer för kriminalvårdens särskilda satsning på ungdom/unga vuxna inom frivården, på häkte och anstalter.

Samordning med andra kompetenshöjande satsningar i staden och i länet

Under den tid som projektet pågått har det genomförts andra satsningar som helt eller delvis berör målgruppen personer med missbruksproblematik. Som exempel kan nämnas den basutbildning om neuropsykiatriska funktionshinder som genomförts för personal inom Stockholms stads individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri och omsorg om funktionshinder. Utbildningen som omfattar två och en halv dagar har hittills genomförts i 10 omgångar. En fördjupningsdag om ADHD och missbruk kommer att genomföras under hösten.

Projektsamordnaren medverkade under hösten 2010 vid halvdagsseminarier om samverkan tillsammans med Beroendecentrum Stockholm och Kriminalvården Stockholms län. Vid dessa seminarier som vände sig till yrkesverksamma inom missbruks-/ beroendevården i länets kommuner, landstinget och kriminalvården presenterades de nationella riktlinjerna, länets missbrukspolicy, de samverkande parternas ansvarsområden samt gavs exempel på god samverkan.

Projektsamordnaren har också samverkat med KSL som inom ramen för SKL:s projekt "*Kunskap till praktik*" satsat på att stimulera utvecklingen av den lokala missbruks- och beroendevården i länet. 30 kommuner och stadsdelsnämnder tillsammans med landstingets lokala hälso- och sjukvård deltar i satsningen. Huvudmännen har utsett lokala processledare för att stödja den gemensamma lokala implementeringen av de nationella riktlinjerna och länets missbrukspolicy. Totalt finns 42 lokala processledare i länet som arbetar inom socialtjänsten, beroendevården eller psykiatrin. De har gått en processledarutbildning och får stöd av en koordinator i form av coachning, information och nätverksträffar. Under hösten 2010 gjorde KSL en kartläggning av den lokala missbruks-/beroendevården i länet⁴. Processamordnaren deltog i de delar av kartläggningen som berörde Stockholms stad.

SLUTSATSER OCH FORTSATT ARBETE

Vägen mellan kunskapsproduktion och kunskapsanvändning är lång.⁵ Trots omfattande satsningar på utbildning av socialsekreterare, biståndsbedömare, case managers, boendestödjare och enhets/gruppchefer leder inte detta automatiskt till praktisk användning av nya arbetsmetoder. Motstånd bland deltagare som inte förstår syftet med att lära sig en ny metod kan påverka implementeringsprocessen liksom arbetsbelastning och brist på stöd från arbetsledning och övrig organisation. I Socialstyrelsens skrift, *Guide att leda evidensbaserad praktik* anges att "förmågan till genuin omtanke" är viktig. Detta innebär att chefen ska se till att han/hon har tid att hjälpa sin personal genom att lyssna på deras behov och vid behov erbjuda nya utbildningstillfällen eller nya arbetsuppgifter. Samtidigt ska han/ hon vara tydlig och ha höga förväntningar på vad personalen ska åstadkomma. För att detta ska kunna genomföras krävs att chefen har kunskap om metoderna och hur de fungerar samt stöd i sin organisation. Erfarenheterna från detta projekt visar att de förvaltningar som har chefer som kan metoderna, vet hur de fungerar samt har engagerad personal har kommit längre i implementeringsarbetet än andra förvaltningar.

En uppföljning av användningen av ASI som gjordes våren 2011 (bilaga 6) visade att få stadsdelsförvaltningar använde ASI i sin helhet på ett systematiskt sätt. Däremot framkom det behov av fortsatt stöd från socialförvaltningen och behov av

⁴ Kommunförbundet Stockholms län: Kartläggning av länets gemensamma utveckling inom missbruks- och beroendevården hösten 2010

⁵ IMS, Socialstyrelsen (2008) *Att leda evidensbaserad praktik– en guide för dig som är chef inom socialt arbete*

att träffa kollegor från andra arbetsplatser i syfte att fortsätta utveckla arbetet och sträva åt samma håll. Utvecklingen har dock gått framåt och Stockholms stad har idag två egna ASI- utbildare som är viktiga länkar i detta arbete. Eftersom en av utbildarna har gått vidare till nytt arbete kommer projektledaren att genomgå utbildning till utbildare i ASI och därefter utbilda tillsammans med den andra kursledaren. ASI- nätverket träffas en gång per månad och stadsdelsförvaltningar har en ASI- samordnare idag.

När det gäller utarbetandet och införandet av olika former av planer kommer detta arbete att involveras i det stadsövergripande projektet för att ta fram ett system för utförardokumentation kopplat till stadens IT-baserade journalföringssystem. Behovet av planering av insatser kommer att bli extra viktigt om förslagen i regeringens missbruksutredning om vårdgaranti och individuella planer inom 30 dagar införs inom missbruks-/beroendevården.

Uppföljning av användningen av screeningsinstrumenten Audit och Dudit har visat att de inte används på ett systematiskt sätt ännu. Det är möjligt att det krävs mer tid för att diskutera tillsammans på arbetsplatserna hur och när screeningsinstrumenten ska användas. I januari 2011 skickades en uppföljningsenkät angående användning av screeningsinstrumenten Audit och Dudit ut till personalen vid enheterna för ekonomiskt bistånd. (bilaga 3). De flesta uppgav att de hade använt sig av screeningsinstrumenten, men inte alla. Det screeningsinstrument som används mest var Audit. Vid förfrågan om de kände till om deras kollegor använde Audit eller Dudit svarade de flesta att de inte visste det. Vid förfrågan om deras chefer var aktiva i samband med implementeringen av Audit och Dudit svarade de flesta ”nej” och några ”visste inte”. Några få svarade ”ja” och uppgav på vilket sätt chefen hade varit aktiv i samband med implementeringen. Här är några svar:

- Vi har haft metoddagar då vi suttit i små arbetsgrupper för att få till bästa arbetssätt med A/D utifrån vår enhet.
- Chefen har återkommande tagit upp utbildningen med medarbetarna. Och uppmanat dem att anmäla sig till utbildningen.
- Vi ska börja använda det mer rutinmässigt framöver. Ligger på planeringsstadiet.
- Haft en planeringsdag omkring detta. Fördröjning pga. att vi inväntar att alla på enheten gått utbildningen.
- Innan utbildningen fördes diskussion om hur vi ska implementera metoden.

Resultatet från uppföljningsenkäten redovisades för enhetscheferna för ekonomiskt bistånd vid ett samrådsmöte. Diskussion väcktes kring hur mycket tid som måste läggas ner på implementering.

I samband med en förfrågan hur stadsdelsförvaltningarna skulle fortsätta implementera MI tog stadsdelsförvaltningar fram lokala MI-planer som skulle gälla ett år fram till maj 2012. Syftet med planerna är att skapa struktur för hur implementeringsprocessen ska fortsätta på respektive arbetsplats.

En viktig del i MI är att försöka få brukarna (klienterna) mer delaktiga i sina planeringar. Därför finns det ett intresse av att följa upp vad brukarna tycker om MI – samtalen. En enkät, ”*Delaktighet i samarbete och samtalet*” (bilaga 7) delades ut till några intresserade MI-samordnare vid MI-nätverksmötet i maj 2011. Enkäten kommer att utvärderas på nätverksmötet i september.

Det är ännu för tidigt att uttala sig om MI är implementerat på ett systematiskt sätt ännu. Via nätverksgruppen finns det möjlighet att följa utvecklingen av MI och kvarstående behov. Ett samarbete med forskare vid Socialhögskolan i Stockholm planerar att starta hösten 2011. Forskarna är intresserade av se hur socialsekreterare använder MI i klientarbetet.

Utbildningar i HAP kommer att fortsätta till hösten 2011 och det finns även planer på att starta upp ett nätverk för HAP- användare i för Stockholms stad. I nuläget är det svårt att följa upp i vilken omfattning HAP används i praktiskt klientarbete eftersom det saknas en nätverksgrupp och endast ett mindre antal socialsekreterare har genomgått utbildning.

Nätverksmöten har visat sig vara ett bra sätt att implementera och följa utvecklingen av nya metoder samt för att se att metoden används på likartat sätt vid de olika arbetsplatserna. Nätverksmöten är också viktiga för att få kontinuerlig kontroll på kvaliteten i användningen av metoderna. Samtliga stadsdelsförvaltningar och enheten för hemlösa har idag samordnare som deltar i nätverksgrupperna för MI och ASI. Samordnaren har en viktig roll när det gäller att hjälpa till med implementeringen av metoderna på sin arbetsplats. Erfarenheterna från projektet visar också att det finns ett stort behov av metodutvecklare vid samtliga stadsdelsförvaltningar med uppgift att tillsammans med enhets- och gruppcheferna driva implementeringen av evidensbaserade arbetsmetoder och genom att sprida information om nyheter, leda träning av metoderna vid behov och stå för kopplingen mellan forskning och det vardagliga arbetet. Trots att det kan finnas en tillåtande atmosfär på arbetsplatsen när det gäller implementering av nya arbetssätt och metoder krävs också ett stöd inom

hela organisationen. Utan lednings- och organisationsstöd kommer inte nya arbetssätt och metoder att kunna förankras på vare sig kort eller lång sikt.

Implementeringen av de evidensbaserade metoder som anges i de nationella riktlinjerna ska ses som en del av arbetet med att utveckla en evidensbaserad praktik inom missbruks- och beroendevården. I detta sammanhang är det angeläget att de strukturer för kunskapsinhämtande och kunskapsspridning i form av utbildning, nätverk och metodstöd som utvecklats inom ramen för projektet får fortsätta. P.g.a. personalomsättning kommer det även i fortsättningen att finnas behov av grundutbildning i de arbetsmetoder som projektet implementerat samt behov av sammanhållande nätverk. Under hösten 2011 kommer det att genomföras utbildning i såväl ASI som MI för nyanställda vid stadens vuxen-/missbruksenheter och de socialpsykiatriska enheterna. MI-utbildning kommer också att genomföras för biståndsbedömare inom omsorgen om funktionsnedsatta, med start hösten 2011. Projektledaren kommer att hålla i utbildning, nätverk och metoddagar inom ramen för en anställning vid socialförvaltningens utvecklingsenhet.

EKONOMISK REDOVISNING FÖR PROJEKTTIDEN 2008-09-01--2011-08-31

Beviljade medel från länsstyrelsen	2 000 000 kr
------------------------------------	--------------

Kostnader för perioden 2008-09-01--2011-08-31

Projektledning inkl p.f.	1 494 555
Kostnader utbildare, föreläsare	245 113
Administration (lokaler, telefon, dator, material, facklitteratur etc.)	240 000
Övriga utbildningskostnader (kurser, konferenser, resor)	20 332
Summa	2 000 000 kr

REFERENSER

Alexanderson, Karin. (2006). *Om evidens i socialt arbete. Möjligheter och begränsningar för ett evidensbaserat arbetssätt inom socialtjänst*. Dalarnas Forskningsråd, arbetsrapport.

Guldbrandsson, K. (2007). *Från nyhet till vardagsnytta. Om implementeringens mödosamma konst*. Statens folkhälsoinstitut, Rapport 2007:20. www.fhi.se

Oscarsson, L.(2009). *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. En introduktion för praktiker, chefer, politiker och studenter*. Sveriges kommuner och landsting.

Roselius, M., Sundell, K. (2008). *Att förändra socialt arbete. Forskare och praktiker om implementering*. Stockholm: Gothia förlag.

Socialstyrelsen (2007) *Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård. Vägledning för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens verksamhet för personer med missbruks- och beroendeproblem*
www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8933/2007-102-1_20071021_rev.pdf

Socialstyrelsen (2009) *Insatser till barn och unga som lever i familjer med missbruks- eller beroendeproblem- en kunskapsöversikt*.
[www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/lokala utbildningar/Documents/2009-12-17_Insatser till barn och unga.pdf](http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/lokala utbildningar/Documents/2009-12-17_Insatser_till_barn_och_unga.pdf)

Socialstyrelsen (2009) *Barn och unga i familjer med missbruk. Vägledning för socialtjänsten och andra aktörer*
www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17866/2009-12-15.pdf

Socialstyrelsen (2010) *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten*.
www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18067/2010-6-13.pdf

IMS, Socialstyrelsen (2009) *Att leda evidensbaserad praktik - en guide till dig som är chef inom socialt arbete*
www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17934/2009-126-248.pdf

Jergeby Ulla (Red.) (2008) *Evidensbaserad praktik i socialt arbete*. Stockholm: Gothia förlag.

Socialstyrelsen (2009) *Startpaketet – introduktion till en evidensbaserad praktik inom socialt arbete.*

Socialstyrelsen (2011) *Tillsynsrapport 2011 hälso – och sjukvård och socialtjänst.*
Artikelnr. 2011-5-4

Kommunförbundet Stockholms län och Stockholms läns landsting: *Gemensam policy för att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk av beroende av alkohol och andra droger*
www.ksl.se/download/18.1530e841125a06e281f800011549/missbrukspolicy08.pdf

Kommunförbundet Stockholms län och Stockholms läns landsting: Kartläggning av länets gemensamma utveckling inom missbruks- och beroendevården hösten 2010
www.ksl.se/download/18.2595a92612f8a8de34880007411/Kartl%C3%A4ggning+av+nul%C3%A4get+mars+11.pdf

Bilaga 1

Utvärdering av utbildning Audit/Dudit för vuxen/missbruksenheter 2009, grund och uppföljningsutbildning

Skriv ner tre saker som du har lärt dig:

- Bra upplägg på dagen
- Bra verktyg att ha med sig i verktygslådan
- Att använda Audit/Dudit
- Roligt med rollspel
- Hur alkoholen påverkar kroppen!
- Behövs mera diskussion på arbetsplatser om hur vi ska använda instrumentet
- Att humor är viktigt
- Att inte endast förlita sig till ett instrument
- Lärt mig använda MI i samband med Audit
- Vikten av ett åtagande
- Att man kan tipsar om hemsiden e-screen
- När man ska använda Audit
- Att det är lätt att bli moraliserande runt konsumtions frågor och hur man kan tanka för att undvika det.
- Att Audit är ett bra underlag för fortsatt diskussion
- Intervaller som visar på svårighetsgrader
- Bakgrund och syfte med Audit/Dudit
- Poängräkning med Audit/Dudit
- Vikten av etiska diskussioner på arbetsplatsen när det gäller missbruksvård
- Jag har fått inspiration.
- Hur man kan använda det i det praktiska arbetet.
- Uppföljning med hjälp av Audit/Dudit
- Viktigt att behandla människor respektfullt vid presentation av Audit/Dudit.
- Återkoppling av Audit/Dudit
- Poängräkning
- Hur man använda e-screen
- När och hur man kan använda Audit/Dudit
- Bra komplement till ASI(förebyggande)
- Hur jag kan hänvisa klienten till att själv söka kunskap.
- Ställa öppna frågor
- Framkalla åtagande
- Att Audit/Dudit är ett trubbigt instrument, men som ger en bra vägledning.
- Poäng räkning

- Inte fixera sig på poäng, utan nivå
- Diskussion och samtal om Audit/Dudit ASI återkoppling samt Maps, ger kunskap och binder ihop utredningskedjan
- Lärt mig mera om poäng räkning och vad det betyder
- Inblick i hur man kan göra återkoppling på olika sätt
- Titta på mitt eget drickande
- Alkoholrelaterade skador
- Att Audit är lätt och enkelt och bra att använda
- Att Audit kan användas vid förhandsgranskning – åtminstone när klienter söker själv.
- Att presentera och ge feedback på A/D
- Använda MI under genomgången av resultatet – återkopplingen
- Bakgrund kring A/D
- Att använda Audit/Dudit som uppföljning men endast 3 första frågor om mindre än ett år har gått.
- Beräkning av standardglas
- Tänka på inga pekfinger!
- Blivit påmind om metoden & vikten av att göra en bra återkoppling som är MI inriktad
- Klienter har svaren
- Ett nytt instrument för att ”upptäcka” missbruk eller utesluta.
- Att det man inte tror alltid överensstämmer med verkligheten
- A/D går snabbt att göra
- Erfarenheter från kollegor i andra stadsdelar
- DSM-4
- Bra material/manual att läsa i
- Att lyssna på andra ger kunskap
- Att använda instrumentet mera i arbetet
- Blivit påmind, repetition –bra!

Saknades något som Du ville ha mera kunskaper om?

- Mera om drogers påverkan
- Nej.
- Nej.
- Inte i utbildningen men däremot måste vi, på de olika enheterna prata mer om när vi gör eller inte gör A/D.
- När ska jag använda den?
- Kanske ännu mera diskussion kring hur lägga fram resultatet.
- Nej, men vi behöver diskutera mera på enheten ex. körkortsyttande när använda?
- En djupdykning i hur man går vidare när poängen är höga.

- Mer info om rekommendationer när?
- Inte vad jag kommer på
- Nej. Mycket bra dag med bra föreläsare!!!
- Mer diskussion om när A/D inte är lämpligt att använda
- Hade varit bra om vi hade tid att gå igenom Dudit-E
- Jag vill ha/behöver mer övning i MI. Har gått grund kurs och vill gå en fortsättningsutbildning.
- Nej.
- Vilken vetenskaplig grundsyn har de som utarbetat ASI, A & D????
- Inte något jag kan komma på.
- Kort om tid rent generellt. Kändes lite stressigt under e.m. Tror att vi fått flera diskussioner om tiden varit längre.
- Mer medicinsk kunskap för att kunna ge klienten information om vilka skador fysisk, psykisk och sociala de utsätter sig för.
- Jag saknade användandet av manualen
- Exempel på situationer när det faktiskt kan göra en skillnad med A/D på missbruksenheterna är problemen redan uppenbara t.ex. borde försörjningsstöd få utbildningen.
- Resultat att använda verktygen i andra länder, vilka åtgärder brukar fungera bäst?
- Frågade om standardglas och fick svar
- Utvärdering hur man på VC barnmorskor mm. Upplever användandet av Audit? Vad gör man av informationen?
- Mer träning i återkopplingen
- Forskning - vilken nytta finns med instrumenten? Effekter för den enskilda och/eller samhällsnivå.
- Skulle vara kul att diskutera kopplingen till MI litet mer.
- Behövs diskutera mera på aktuella arbetsplaster.

Kommentarer:

- Fortsätt i denna goda anda!
- Jag är helt nöjd med dagen!
- Mycket bra att alla kom till tals.
- Jättebra!!!
- Bra lärare
- Mycket nöjd med denna dag. Jag kommer ta med mig kunskaperna och börja använda A/D
- Ett bra innehåll och ett pedagogiskt genomförande.

- Jag tycker att kursen var väldigt bra!! Ni var mycket duktiga!!
- Mycket bra!
- Det är viktigt att träffa kollegor och reflektera och höra kring hur och när vi ska/kan använda A/D som screeningsinstrument.
- Intressant att höra andras reflektioner runt Audit.
- Bra båda idag och första dagen. Bra övning med rollspel
- Bra struktur har kursledarna.
- Mycket tydligt innehållsrik utbildning. Tack.
- Mycket bra utbildning =engagerade och duktiga lärare!
- Bra!!
- Bra avvägning mellan grupparbete och diskussion. Bra längd på dagen.
- Tack
- Mycket bra dag med bra föreläsare
- Lärorikt och trevligt.
- Matnyttig!
- Jag hade inga tidigare kunskaper om A/D dagen har inneburit att jag känner att jag har kunskaper att fortsätta på egen hand. Tack.
- Det var en mycket trevlig och intressant dag. Ni är mycket duktiga! Tack.
- Bra upplägg av dagen.
- Intressant och inspirerande föreläsning.
- Bra och seriös utbildning
- Önskvärt med likande utbildning för andra sektioner inom socialtjänsten, t.ex. försörjningsstöd, handikapp och familj sektionen.
- Bra och intressant utbildning!
- En bra föreläsning
- Jag kommer föra en Audit som en rutin.
- Bra utbildning, tack för er!!
- Bra kurs, bra träning återkoppling med MI.
- Bra tempo och kunniga ”samspelat” föreläsare.
- Bra och enkelt upplägg på kursen. Tycker inte om rollspel
- Hatar rollspel
- Bra genomgång. Intressant upplägg med föreläsning/ gruppdiskussion/bikuppor & rollspel - en bra blandning.
- Bjud i barn och familj till utbildningen.
- Försörjningsstöd och familjeenheten borde också få utbildning i A/D.
- Är mycket tveksamt till att rollspel ska användas som övning. Känns konstgjort och tillgjort. Vi jobbar med klientsamtal dagligen och det är där vi ska använda A/D Räcker med att vi lär oss verktygen på utbildningen och att vi sen i arbetet testat prövar. Erfarenheter kan tas upp på uppföljningsdagen den 11/6-09.

- Jättebra med utbildning av dessa men utbildningen hade vunnit på att "komprimeras" och vara en halvdag.
- Tack för idag!
- Ni är väldigt bra lärare. Tack.
- Bra och trevlig kurs!
- Emma och Mary är väl förebreda och "samspel" är perfekt.
- Trevliga utbildare
- Dagen har varit överförväntan mycket bra.
- Borde ha läst igenom resp. manualer före utbildningsdagen.
- Bra med att diskutera hur man skall ta tillbaka till arbetsplatser.
- Halvdag istället för heldag.
- Det var bra att reflektera över ovan utredningsinstrumenter och hur vi ska ha nytta av dem i vårt arbete.
- En bra utbildningsdag.
- Bra, tydlig genomgång, intressanta frågeställningar! Inspirerande.
- Bra Kurs.
- Bra med uppföljningsdagen, man behöva träna på.
- Öka användning av A/D vid alla enheter vid socialtjänst.
- Kanske inte nödvändigt med 1 1/2 dags utbildning. 1 dag räcker.

Bilaga 2

Utvärdering av Audit/Dudit Grund & uppföljningsutbildning, Ekonomiskt bistånd mars 2010 – mars 2011

- **Skriv ner tre saker som du har lärt dig idag:**
 - Fördjupade diskussion om lämplighet av Audit/Dudit (när, var, hur).
 - Bra att få ta del av andras Audit/Dudit, bra med återkopplingen till MI
 - Hur man presentera A/D
 - Att jag använda A/D på ett bra sätt
 - Fördjupning av hur och när använda A/D
 - Hur man kan diskutera om det som kommer fram i A/D, hur man kan gå vidare
 - Hur man kan använda MI tillsammans med A/D
 - Hur man bekräftar frågor i A/D, Ställa öppna frågor och återkoppla
 - Hur man presentera screeningsinstrument
 - Återkoppling av Audit
 - Samarbete mellan olika enheter, involvera klienten
 - Mer om A/D, MI, uppföljning
 - Fått flera tips och idéer om hur jag ska gå tillväga vid återkopplingen
 - Att vi behöver diskutera mera på arbetsplatsen om hur vi ska implementera A/D
 - Hur man kan föreslå A/D till klienten, hur komplex det är att använda instrumentet innan man får rutiner
 - Förstärka autonomi hos klienter
 - Uppföljning av A/D, viktig hur A/D presenteras för klienten, tips på implementering
 - Reflekterat över möjliga sätt att följa upp en A/D
 - Hur samarbete med andra enheter kan motiveras för klienten, vikten av systematisk återkoppling
 - Hur man kan vidare med resultatet från A/D, vikten av samarbete med vx.grupp när det gäller resultat av A/D
 - Olika tankar om: hur ska man följa upp, på vilka klienter skall vi göra A/D
 - Väldigt nyttigt att få reflektera kring implementeringen på enheten.
 - Olika idéer om hur jag kan presentera A/D
 - Vikten av att poängtera att A/D är ett screeningsinstrument och inte en test! Vikten av återkopplingen gentemot klienten
 - Bra verktyg att börja jobba med, tidigt upptäck av alkohol eller drog problem
 - Bra med droglista, bra med påminnelse om MI andan
 - Hur man använder instrument A/D, idéer om hur och i vilka sammanhang man kan använda A/D

- Grundläggande kunskap i A/D
- Hur man använda A/D, poängräkning, idéer om vad som är värdefullt & användbart i återkoppling
- Definiera riskbeteende inom alkohol & drogbruk, att använda A/D
- Att MI är viktigt, A/D, nödvändigt att alla arbetar lika i Sthlm
- Vikten av att tillsammans med klienten definiera begreppet droger
- Alkoholmissbruk skadliga effekt på kroppen, effekten på inläring av haschanvändning
- Standardisering av "ett" glas, alkoholens effekt på hela kroppen, skador av hasch oavsett bruk 1 eller 1000 gr.
- Att MI vid återkoppling är effektivt
- OM A/D
- Hur man kan använda sig av A/D
- Att inte lägga värderingar i A/D, att A/D är konfidentiellt och tillhör klienten, att använda sig av fyrstegsmodellen för att gallra, bedöma, följa upp
- Upptäcka vinster och svårigheter med A/D
- Att man kan använda MI när det gäller A/D, genom A/D kan man upptäcka hur tyngt missbruket är
- Insikter om hur "lätt" det är att hamna i riskzonerna utifrån "små" mängder alkohol beroende på hur ofta man dricker och vice versa
- Kunskaper om tablettmissbruk och dess omfattning
- Uppföljning av A/D
- Grundläggande information om hur/värför man använda A/D, Vikten av att kunna presentera resultat från A/D
- Att använda A/D som ett instrument för att komma närmare mina klienter och deras missbruksproblem
- Att mer än 4 standardglass (kvinnor) vid ett och samma tillfälle indikerar en riskkonsumtion.
- Grunderna i A/D, hur viktigt det är med kombinationen MI & A/D, hur man på bästa sättet kan presentera A/D
- Vikten av att ställa alla typer av frågor även om alkohol och droger. Som soc.sekr. har man ett ansvar att uppmärksamma och inte blunda för det som är "tabu".
- Hur MI kan integreras med A/D, att inte vara rädd att ställa frågor, att riskberoende föreligger vid relativt liten konsumtion.
- Om zoner, presentation, riskkonsumtion
- Intervjuteknik, lägre gränser på vad som är beroende och missbruk, svar på begrepp som jag hört tidigare men ej förstått
- Att det är svårt att implementera metoder på arbetet när man är överbelastad med ärenden. Inspiration till något nytt.

- Att våga fråga om bruket av alkohol/droger är viktigt samt gynnar klienten. Det behöver inte vara kränkande att fylla i A/D för klienter. Hur detta läggs fram är dock viktigt, uppföljning av screening kan leda till rätt hjälp till klienten
- Lärt mig om skador vid missbruk
- Att det kan vara bra att få igång tankar kring bruk/missbruk hos klienter
- Jag har fått kunskaper om A/D och hur man ska kunna arbeta med materialet, fördjupade kunskaper om vilka fysiska men som alkohol kan ge, fått öva på hur man tala om droger och drogmissbruk.
- Screeningsteknik
- A/D återkoppling som kan användas i motiveringsarbete få rätt insats i syfte att klienten bli självförsörjande.
- Koppla MI till missbruk, samtal kring missbruk, presentation
- Presentera misstanke, använd MI, att prata kring droger & alkohol
- Hur man använda A/D som arbetsredskap, hur man tänka om återkoppling, att alltid tänka på varför man gör en A/D och vad man vill ha ut av detta.
- Kunskap om vad A/D är för något, tankar kring hur och vilka klienter det kan används, kanske de som inte kommer ut i arbete
- Våga fråga om droger
- Hur man kan lägga upp frågorna
- Reflektioner kring alkohol/droger
- Konkret resultat att presentera för vuxengrupp
- Fått redskap och metod för att kunna diskutera och ev. bekräfta bruk av alk./drog
- Vad som är syfte med metoden
- Betydelsen av att upptäcka riskkonsumtion i ett tidigt stadium då kan man göra något rätt från början så att klienten få den hjälp de behöver.
- MI bra i samband med screening
- Att använda metoden för att ökar den hjälpsökandes välfärd.
- Lärt mig mer om riskbeteende
- Förhållningssätt till metoden
- Hur viktig det är när man presentera materialet.

- **Saknades det något?**

- Mer om hur åtagande kan utformas
- Mer information om hur man ska använda materialet och hur det har gått
- Nej
- Nej.
- Mer om hur man kan presentera A/D
- Mer konkret information om syfte på försökningsstöd

- Mer information om skador vid alkohol/drogmissbruk
- Mer information om droger och deras påverkan
- Nej
- Mer bakgrundsinfo om vad A/D kommer ifrån
- Mer koppling till försörjningsstöd
- Inget speciellt
- Mer om vilken funktioner t ex. alkohol konsumtion fyller, t ex. ångestdämpande
- Behöver mera kunskaper kring alkohol-/drogpåverkan för att prata med klienter om konsekvenser
- Mer resonemang kring drogmissbruk, svårt att veta när man ska göra Dudit
- Nej
- Mera kring hur man hantera resultat
- Nej
- Allting var så nytt så jag får använda metoden först och sedan få vi se
- Att veta hur vi ska dokumentera
- Hur förklara för personer att det är en screening och inte en utredning. När det som framkommer ändå blir en del av utredning alt. Blir en utredning på en annan enhet som vuxenheten
- Nej. Det var intressant och lagom med ny information.
- Droger/tablettmissbruk dess skador på våra kroppar.
- Droger & effekter de har
- Nej, mycket bra och upplysande
- Kunskaper om de olika drogernas påverkan
- Nej
- Nej
- Audit/Dudit borde kombineras med alkohol & drogkunskap
- Minns inte på vilket sätt man skulle journalanteckna
- Djupare kunskaper om hur resultatet kan tas tillvaro på
- Mera diskussion om hur man kan göra ett uppföljningssamtal
- Egentligen inte, mer tid att diskutera samtalsteknik möjligen
- Mer tid för gruppdiskussion
- Mera tid för grupparbete
- Uppföljning av A/D, bli bättre på återkoppling
- Uppföljning av A/D
- Inte något speciellt
- Vore intressant att rollspela med Mary om hur man presentera A/D plus genomföra
- Nej
- Skulle vilja prata fritt om ärenden
- Hur kan A/D används bättre i arbetet?

- Det saknades inte ngt.
- Mera information om Dudit
- Samtalsmetodik kring MI
- Nej
- Skall kolla med vx.enhet för att se hur vi kan samarbeta kring detta.
- Mera MI
- Mera metoder för försörjningsstödsenheten samt mätbar uppföljningsredskap
- Mer övning på hur screening skall genomföras.
- Mer om hur man kan samtala kring det som screening visar. Vad de olika svaren/teman innebär?
- Svårigheter, ”fällor” med metoden

• **Kommentarer:**

- Alltid intressant att prata med andra från andra sdf. Bra att jag ha erfarenheter av A/D
- Bra!
- Bra med återkoppling efter att man fått möjlighet att testa. Intressant att höra hur det har gått för andra.
- Bra och trevlig kursledare! Kanon bra att tala om upplägg för dagen och hålla strukturen.
- Bra kurs.
- Mycket bra och lärorikt!
- Bra och givande dag. A/D går definitivt bra att använda på samtliga klienter.
- Bra utbildning och en metod som jag känner att använda mig av.
- Jag tycker att utbildningen har varit väldigt lärorikt och intressant att ta del av. Jag har lärt mig hur jag ska använda dessa instrument och även sprida dessa vidare!
- Mycket nöjd, bra kurs. Tack.
- Bra att ha ett ”redskap” att kunna använda sig av när man tror ev. missbruk.
- Bra utbildning! Det räcker med en dag.
- Bra kort utbildning!
- Kursen A/D som helhet har varit mycket värdefull för mig som jobbar som socialsekreterare. Jag vill understryka vikten att utbildnings ledaren som har mycket kunskap om försörjningsstöd och det tillämpningsområde, vilket har bidragit till att jag tror jag, på ett lättare sätt har kunnat ta till mig A/D kursen.

- Mycket diskussion som kändes irrelevant. Det är inget handledningstillfälle. Önskar mer fakta kring metod/användning av A/D. Hur kan vi diskutera metoden med våra kollegor? 1:a dagen var mycket bra. Idag kändes det lite som bortkastad tid./Tack.
- Dagens uppföljning gav inte så mycket för lång tid till genomgång av huruvida man gjort A/D eller ej. Skulle vara bättre att använda tiden till fortsättning diskutera hur man ska hantera och följa upp svaren.
- Jag är av den uppfattningen att den första utbildningsdagen var mycket bra. Annan dagen kändes som upprepning.
- Bra Kurs!
- Bra föreläsare/ kursledare engagerad!
- Intressant och viktig utbildning som också knyter an till socialt arbete i allmänhet. Mycket bra lärare med positivt engagemang och kunskap som förs fram på ett roligt och enkelt sätt.
- Det var intressant och givande utbildning.
- Bra att det finns ett hjälpmedel för oss på förstöd. Att ha/få svart/vitt att det föreligger ett allvarligt missbruk eller en misstanke om bruk.
- Bra utbildning. Det finns nytta av det på försöjningsstöd.
- Väldigt bra dag, lärorikt och lättförstådd. Bra diskussioner.
- Bra dag, bra upplägg!
- Bra om deltagare kan få information om att förbereda sig för ett ”ärenden” till gruppövningen. Svårt att improvisera på kort tid.
- Bra-Tydligt-Lagom arb. Pass.
- Jättebra att det är framtaget en enhetlig screening dokument.
- Mycket bra och inspirerande föreläsare. Lagom stor grupp, alla blev delaktiga.
- Bra med övningar! Bra övergripande information!
- Det är bra och användbar metod.
- Det var väldigt givande kurs och det var bra med rollspel!
- Kul att få info om hur kollegor jobbar
- Tack!
- Bra och tydligt upplägg
- Bra genomgång
- Bra upplägg – och givande dag
- Bra med diskussioner om implementering och rollspel hur man ska använda A/D
- Borde blanda grupperna mera
- Mycket bra och intressant föreläsning utbildning. Hade gärna sett flera exempel, filmsnutt var bra. Bra att deltagarna fick vara delaktiga och aktiva.
- Verktyg är OK, men viktigt kommentarer hur de ska användas

- Dock låg tröskel avseende poängräkning
- Lite ytligt
- Inspirerande och givande
- Dudit är mycket svarare att tolka...
- Intressant föreläsare engagerad och tog upp intressanta ämne.
- Bra info & bra utbildning skulle vara kul med mer info om skador vid drog/alkoholmissbruk
- Helt okej form
- Väldigt bra föreläsare
- Mycket bra föreläsare. Kunnig & lätt att lyssna på.
- Bra genomför kurs.
- Jobbig attityd från en av deltagarna! Mary var väldigt bra.
- Kan komprimeras, en hel del upprepningar med de olika diskussionsfrågorna etc.
- Bra föreläsning och föreläsare
- Ska bli intressant att pröva.
- Jobbigt när en deltagare tar för mycket plats, det är störande mot övriga deltagare.
- Intressant!
- Mycket intressant och gav idéer rent praktiskt. Dagen gick förvånansvärt snabbt! Är peppad!
- Lätt förstålig information
- Du var fantastiskt bra! Tack!
- Bra kurs kommer att pröva metoden
- Intressant, det här kommer jag att använda i mitt arbete
- Jättebra utbildning, omfattande, bra grund kul att få "testa"(rollspel).
- Otroligt bra kurs och lärorikt. Ser framemot att börja använda med klienterna.
- Mycket bra kurs, väldigt intressant alla socialsekreterare borde gå på den!!
- Bra utbildning, öppet klimat.
- Nyttiga kunskaper, positiv kursledare.
- Jag tycker att dagen har varit jättebra! Bra information & jättebra föreläsare. Särskilt bra var rollspelen, att träna på att tanke sig in i olika samtalstekniker.
- Tydligt pedagogiskt upplägg från utbildaren (bra presentat). Fint med diskussion mellan övningarna.
- Bra tydlig entusiastisk och strukturerad föreläsare. Bra med att pröva på/använda formulären i samtal. Har inte så goda erfarenheter av det arbete med vuxenenheter.
- Inspirerande & professionellt framfört.
- Hade varit bra med någon praktiskt övning efter lunch.

- Tack för en givande kurs!
- Om vi medveten gör för våra klienter att de inte kan gå till JT eller AF p.g.a. kännedom om deras drogmissbruk så kanske faller ner vår planering att få ut klienter på arbetsmarknaden.

Bilaga 3

Uppföljning av Audit/Dudit utbildning – Ekonomiskt bistånd
Dubbelklicka på den ruta du väljer. Fyll i "markerad" och tryck ok.

1. Har Du deltagit i uppföljningsdagen till Audit/Dudit ?

Ja ☐

Nej ☐

2. Om Du *inte* deltagit i uppföljningsdagen till Audit/Dudit har det berott på:

Inte haft tid ☐

Ledighet ☐

Inte intresserad ☐

Annat ☐

Screeningsinstrumentet Audit (fyll i fråga 3-7 oavsett om du svarat ja eller nej på fråga 1)

3. Har du använt screeningsinstrumentet Audit?

Ja ☐

Nej ☐

4. Har det känts meningsfullt för Dig att använda screeningsinstrument Audit?

Ja ☐

Nej ☐

5. Används screeningsinstrumentet Audit av dina kollegor?

Ja ☐

Nej ☐

6. Har din chef varit aktivt med implementering av Audit i din arbetsgrupp?

Ja ☐

Nej ☐

Vet ej ☐

7. Om ja, på vilket sätt? (skriv med egna ord nedan)

Screeningsinstrumentet Dudit (fyll i fråga 8-12 oavsett om du svarat ja eller nej på fråga 1)

8. Har Du använt screeningsinstrumentet Dudit?

Ja ☐

Nej ☐

9. Har det känns meningsfullt för Dig att använda screeningsinstrumentet Dudit?

Ja ☐

Nej ☐

10. Används screeningsinstrumentet Dudit av dina kollegor?

Ja ☐

Nej ☐

11. Har din chef varit aktivt med implementering av Dudit i din arbetsgrupp?

Ja ☐

Nej ☐

Vet ej ☐

12. Om ja, på vilket sätt? (skriv med egna ord nedan)

13. Finns det något övrigt du vill tillägga gällande screeningsinstrumenten Audit och Dudit? (skriv med egna ord nedan) Skriv ner vilken sdf du arbeta på.

Tack för Din medverkan!

Skriv datum.

Bilaga 4

Utvärdering av MI utbildning för vuxen-/ missbruksenheter 2009-2011

Skriv ner tre saker som du har lärt dig idag:

- Meny-Agenda, rulla med motstånd, Trigger
- VAS-skalan
- Hur man bemöta motstånd
- Att ge information och utforska
- Egna triggers
- Övat på motstånd, rättningsreflex
- Uppmärksamma på triggers och hur jag kan hantera de
- Korrektionsreflexen
- Repetition om grunderna i MI
- Fick tips om att komma igång på arbetsplatsen
- Komma igång med förändringsprat
- Att använda MI vid myndighetsutövning
- Åtagandeprat
- Förslag på att utveckla & implementera MI på arbetsplatsen
- Att praktiskt öva MI
- Styra i samtalet så att klienten tar på sig förändringsprat
- Att förstärka klientens självförtroende
- Byta ”hatt”
- Strategier
- Återkoppla
- Använd MI i svåra samtal
- Vikten av att försöka få fram åtagande
- Kom ihåg att göra uppföljning hur det har gått
- Hur vi kan arbeta vidare med implementering
- Att MI är mer komplex än folk som utövar MI brukar ge sken av
- BÖRS
- Reflektioner
- Ambivalenskorset
- Påminnelse om klientens autonomi
- Utforska ambivalens
- Ambivalenskorset
- Bra sammanfattning av MI som samtals metod
- Komplex reflektioner
- Öppna och slutna frågor
- Förändringshjulet

- Viktig med att LYSSNA
- Vänta in svar
- Att MI är ett styrande samtalsmetod
- Att man måste träna på MI
- Att inte komma med lösningar
- Känner inspiration till att använda sig av metoden
- Vikten av att klienten bestämmer
- Att det är svårt att hålla sig till MI och inte falla tillbaka
- Bra repetition av tidigare kunskaper
- Lärrika praktiska övningar
- Påmind av hur viktigt det är med hur man lyssnar och prata
- Hur man skiljer ut vad som är vad i samtalet
- Känner mig mera bekväm i MI
- Att det inte är så svårt som jag trodde
- Sammanfattning/summeringar
- Att jag kan hjälpa klienten att finna motivationen
- Lyssna låt det finnas utrymme för tystnad
- MI trädet har jag aldrig sett tidigare
- Att lyssna aktivt och inte avbryta eller göra inlägg
- Att övning behövs
- Bra diskussioner!
- Kul att höra andras tankar/tänkesätt
- Rättningsreflex
- VAS-skalan känns mycket mer användbar efter dagens övning!
- Vikten av att ej rätta – utan bekräfta klientens känsla.
- Ej för snabba lösningar!
- Hur man kan jobba sig genom motstånd
- Hur undvika fällor
- Övningar som ger mig färdigheter
- Dansa med istället för att brottas under samtalet
- Bytt fokus för att undvika motstånd
- Nyckelfrågan
- Att bli bättre på att lägga över ansvaret på klienten – att inte vara en fixare
- Hur jag tillsammans med kollegor kan träna MI på min arbetsplats
- Att hitta ”stegen” i samtalet så att det får en bestämd riktning
- Pinsam övning hur det kan kännas för klienterna när de träffa oss första gången!

Saknades något som Du vill ha mera kunskaper om?

- Nej!
- Nej, inget jag kommer på.
- Allt vill jag ha mer av! Men det är nu mitt ansvar!
- Tycker att det var bra genomgång och lagom information alla tre dagar och en bra start för att fortsätta använda MI.
- Mera övningar
- Det finns massor att lära men det får komma efter det att frågor dyker upp genom träning.
- Inte vad jag kan komma på
- Att stödja självkompetens när man inte vet så mycket om klientens bakgrund.
- Bakgrund till VAS – skalan varför är det 0-10 är det evidensbaserat utifrån det?
- Jag hade gärna sett filmer med socialsekreterare istället för landstinget.
- Är nöjd
- Hur gör jag för att få fatt i rätt saker att samtala kring, styra in samtalet på?
- Skulle gärna lyssna på flera samtal som visar MI teknik
- Flera övningar i förändringsprat
- Nej då, bara bra!
- Lite mer hur man konkret jobbar med de mest utsatta som vi har på var enhet.
- Nej, en mycket utformande och innehållsrik dag. Engagerad och bra!
- Ännu mer om att arbeta med motstånd men det finns utrymme i handledningen.
- Filmer med mer ”avancerade samtal” önskar lite mer tid i de parövningar där vi ska hitta på egna exempel från var vardag.
- Kan ej komma på något
- Träna mera på att ”rulla med motstånd”
- Lite mera tid för par övningar
- Ännu mer prat/tankar angående det ibland svåra med att förhålla sig MI-mässigt i myndighetsrollen.
- Kan inte komma på något
- Skulle vilja gå fortsättningskurs, exempel övningar och video filmer.
- Svåra situationer där man lätt fastnar – hur gör man då?
- Jag tycker dagen blev väldigt bra mycket diskussioner och byte av erfarenheter och tankar!
- Tror inte det
- När ska man använda reflektioner och när öppna frågor?
- När fukar inte MI så bra?
- Träna mera på öppna och slutna frågor

- Inte efter dagens kurs
- Nej egentligen inte men som komplement till en pedagogisk utbildning gärna ytterligare filmsnitt.
- Det var mycket information så för mig var kursen lagom.
- Jag tyckte att det var givande med exempel från filmer att lyssna på MI samtal.
- Tror inte det.

Kommentarer:

- Kursen har varit mycket bra och informativ för mej som mest ville veta vad MI i stort är för något.
- Bra, Tack!
- Bra att vi ta upp att vi behöver hitta sätt att träna MI.
- Bra kursinnehåll & kursledare! Positiv & kreativ stämning! Roligt!
- Bra utbildning, Bra med övningar!
- Tack för intressant kurs!
- En mycket bra kurs som behöver lite tid att smälta in och för att lägga upp en klar riktlinje för fortsatt arbete. Tack!
- Tack för intressant och lärorik tid!
- Bra, behöver mycket repetition.
- Bra kurs, lagom många deltagare så alla vågar vara aktiva.
- Bra kurs, inspirerande lärare!
- Tack så mycket!
- Bra kurs med bra handledare, har gett mig motivation att fortsätta med MI!
- Toppelino!
- Mycket nöjd!
- Bra övningar!
- Bra dagar, bra med övningar!
- Jätte roligt, dagarna har gått blixtnabbt.
- Tack för en trevlig undervisning.
- Mycket bra! Bra med rollspel där man får möjlighet att träna vad som växer i olika situationer med olika typer av bemötande.
- Lagom stor grupp och bra övningar
- En mycket bra och inspirerande kurs, känns bara som vi har lite kort tid på oss med läxan.
- Bra överlag
- Roligt!
- Bra och viktig repetition!
- Intressant mycket att smälta.
- Spännande att få fördjupa sig i MI.

- Mycket bra med repetition, väl presenterat och lättförstått.
- Tack för en bra undervisning.
- Tyckte dagarna har varit bra.
- Kommer att behöver mycket tid att träna.
- Lagom tempo.
- Informativ och bra upplägg.
- Kul, mycket lärorikt, spännande utbildning. Ska bli kul att använda sig av det jag har lärt mig.
- Roliga diskussioner
- Bra mentorskap!
- Duktiga lärare håller intresset uppe hos en själv, utmanande och stimulerande. Kul!
- För mig är allt nytt dvs. att sätta ord på olika situationer. Det känns jätte spännande . Jag har lärt mig mycket av att lyssna på mina kollegor. Jag har själv använt MI men inte haft ord på det.
- Nyttigt och roligt med konkreta övningar.
- Det har varit en väldigt givande och roligt utbildningen!
- Jättekul och intressant. Bra att få teori och övningar blandat!
- Bra dag med öppet klimat!
- Hoppgivande inför fortsatt klientarbete. Efterlängtat kunskap av metodiskt socialt arbete!
- På ett bra sätt konkretiserat abstrakta begrepp som är svåra att förstå när man läst MI-litteratur.
- Bra introduktion till MI. Pedagogisk, bra lärare, bra arbetsmaterial.
- En trevlig, lärorik utbildning med ett öppet klimat där alla få möjlighet att kommentera och reflektera.
- Känner till detta redan innan men behöver verkligen friska upp minnet och börja använda i praktiken.
- Jätte bra alltihop! Intressant, duktiga & entusiasmerade lärare, bra övningar som fördjupar kunskaper och som håller tröttheten/passivitet borta!
- Vill ha fördjupning men det kommer nog framöver.
- Det har varit tre lärorika dagar och jag kommer att ta med mig många saker!
- Bra kurs och bra kursledare!
- Tack för en mycket bra kurs. Jag behöver smälta och reflektera och läsa mer – kommer att ha nytta av MI helt klart!
- Mycket bra inspirerande utbildning!
- Bra kurs! Lärorikt och bra att använda i sitt arbete!
- Det kommer att behövas mycket träning på den egna arbetsplatsen för att bibehålla kunskaperna.

- Ni var väldigt bra som kursledare. Tydligt och informativt. Bra med övningar som gör att det blir lättare att förstå MI.
- Bra kurs. Saklig. Bra ledare.
- Mycket bra, nöjd hela tiden.
- En bra kurs från början till slut!
- Vill rekommendera ALLA att gå denna utbildning.
- Bra och inspirerande utbildare.
- En bra kurs och trevlig bemötande.
- Lärarna är mycket pedagogiska
- Tack!
- Det är väldigt roligt!
- Bra dag, mycket att hålla reda på.
- Otroligt pedagogiskt upplägg på utbildningen
- En toppen bra utbildning!
- Mycket bra kurs, kul att vara deltagare.
- Bra upplägg och trevlig stämning.
- Toppen utbildning.

Bilaga 5

Hemuppgift :
Skriv ned dina svar individuellt och mejla enligt nedan.

- Hur kan du hjälpa till med implementering av MI på din arbetsplats?
- Hur kommer dina kunskaper om MI påverka ditt arbetssätt i framtiden?
- Vilken del i MI kommer du att börja att använda i dina samtal?

Maila in din hemläxa till mary.hill-berg@stockholm.se tills den 19 januari 2011

Bilaga 6

Utvärdering av MI utbildningen för socialpsykiatrin vårterminen 2011

MI - utbildningen ägde rum under vårterminen 2011. Tre grupper med utförare och en grupp med handläggare genomfördes. Sammanlagt deltog 85 personer och av dessa svarade 78 personer på utvärderingen. Av de som svarade på enkäten var 32 handläggare, 38 utförare, och 8 chefer.

Dag 1 & 2

Fråga 1

Utbildningen har motsvarat mina förväntningar:

Instämmer ej 1 2 3 4 5 6 Instämmer

<i>Fråga 1</i>	1	2	3	4	5	6
<i>Yrkesgrupp</i>						
Utförare	1		3	6	14	14
Handläggare			3	4	14	10
Chef			1	3	3	1
Totalt	1		7	13	31	25

Fråga 2

Jag har fått en ökad kunskap om motiverande samtal:

Instämmer ej 1 2 3 4 5 6 Instämmer

<i>Yrkesgrupp</i>	1	2	3	4	5	6
Utförare		1		10	9	18
Handläggare	1	1	5	5	7	13
Chef				3	3	2
Totalt	1	2	5	18	19	33

Fråga 3

Jag tror att jag kommer att ha nytta av det jag lärt mig i den egna verksamheten:

Instämmer ej 1 2 3 4 5 6 Instämmer

<i>Yrkesgrupp</i>	1	2	3	4	5	6
Utförare		1	1	8	10	15
Handläggare		1	3	8	11	10
Chef				1	1	3

Totalt		2	4	17	22	28
--------	--	---	---	----	----	----

Övriga synpunkter om Dag 1 & 2:

- Jag tycker att jag har fått mer kläm i det och insett att man har börjat använda det men är kul att sätta ord på det man kan. Att du bekräftad på utbildning att man gör klienten passiv, omvårdnads reflex! Tack för fina dagar!!
- Jättebra få OH-bilder i förväg. Jätte bra info om hur klientrollen i rollspelen bör vara/inte vara. Lite för få pauser.
- Det känns viktigt att fler kollegor (alla) får lära sig om MI. Dagarna har haft en bra balans av teori och praktik= roligt. Tack!
- Skönt att få mer teori till det man redan strävar efter att jobba med. Bra verktyg att ta fram!
- Trevligt att man har blandat upp stadsdelarna, närhet till kommunikationer. Kul med rollspel (Nyttigt!) Trevligt och härlig föreläsare (underbar dialekt!)
- Bra material att arbeta med. Förändringshjulet, reflektioner, sammanfattningar. Svårt att spela ett tänkt rollspel vid övningar. Tack!
- Eftersom jag är så ny inom detta, kan jag inte annat än att svara 6:or. Jag tyckte föreläsningen var väldigt bra och som person har jag normalt väldigt svårt att lyssna i flera timmar i sträck utan att känna att jag är på väg att somna; men detta har du en förmåga att överkomma. Tack för en väldigt bra och intressant föreläsning!
- Tack!
- Intensiv, lärorikt, bra.
- Det är en bra samtalsmetod som ”lyfter” klienten.
- Bra med mycket övningar, att vara aktiv få möjligheter att pröva på arbetssättet samt diskutera med varandra i storgrupp. Bra öppet klimat i gruppen.
- Bra informerat, bra övningar, bra att få lov att fråga mycket!
- Mycket nöjd med verktygen i användandet av MI i det dagliga arbetet. Mycket aha-upplevelser och bra idéer för styrning av klientsamtalen.
- Mycket bra med rollspel.
- Intressant! Roligt och inspirerande. Nöjd med dig som kursledare, lyckas sprida entusiasm. Känner mig mycket motiverad att försöka använda mig av de verktyg jag fått under kursen.
- Mycket bra utbildning. Engagerande och inspirerande. Bra med att aktivera gruppen hela tiden med övningar så att alla är delaktiga och man hinner inte ”somna” till eller bli trött och less.

- Bra med kurs som är inriktad mot soc.psyk! Även om exemplen ibland handlar om missbruk blir det andra frågor som diskuteras i gruppen - viktigt att kunna känna igen sig!
- Önskemål om mer inriktning soc.pyk. Bättre koppling till vårt arbete som det ser ut i praktiken. Utbildning väckte visst motstånd hos mig, kanske på brist på förståelse för hur vi jobbar, hur vår målgrupp ser ut, etc.
- Bra lärare!
- Mycket trevlig kurs, bra framförande, trevligt, omväxlande. Lättare att ta till sig denna gång än tidigare kurs på 5p på KI.
- Mycket bra dagar med ett bra arbetsverktyg. Dock känns det som det var mycket info på kort tid. Positivt att föreläsning varas med diskussion, övningar, film. Skulle dock var önskvärt med en ny utbildningsinsats i MI om ett halvår eller så för att fråga om sådant man glömt eller ej förstått. Mary har varit en mkt bra utbildare!
- I sysselsättningen sitter du tyvärr inte med en klient. Jag har nästan alltid 3 eller 4 samtidigt och då blir det en annan diskussion.
- Har varit mycket givande dagar. Kul övningar roligt att möta nya människor.
- Tack så här långt! Vi ses igen.
- Aktiv grupp en del bra rollspel.
- Tack för en trevlig undervisning, men bättre grupp uppdelning, se till att folk kan bytta partner för att inte fastnar i passivitet på grund av olust.
- Ett bra upplägg och en närvarande handledare med en bra tydlighet i ämnet!
- Bra kursledare! Tack!! Alla boendestödjare borde få gå utbildningen, det är jätte svårt att delge detta till arbetskompisar eftersom det är så mycket träning och praktik det handlar om! Rollspel var jätte viktiga! Tack för en bra kurs!
- Tillhör de som tycker att det känns obekvämt och onaturligt/krystat att göra rollspel. Förstår tanken med det men inte säker på att de gör så stor nytta. I övrigt mycket bra utbildning!
- Lite mera korta benstreckare eftersom det är svårt att lyssna och luften tar slut i rummet och rumpan svider.
- Svårt få in i arbete i och med att vi är styrda av DUR- material och tidsbrist. Pappersarbetet tar idag dubbelt så lång tid som klient möte vid uppföljning.
- För att kunna använda mig och ha nytta av MI och vad jag lärt mig krävs en stor förankring även hos chefer och ledning. Tack för de här 2 dagar!
- Mycket bra upplägg och diskussioner. Bra gruppdiskussioner.
- Mycket bra strukturerat upplägg!

- Mycket fokus på samtal med brukare. Har varit väldigt svårt att reflektera eftersom jag arbetar dagligen med personal. Det blev betydligt bättre dag2. Helheten har varit bra.
- Förslag på färre exempel från missbruk och flera från sysselsättning boende. Blanda än mer aktivt deltagarna dvs, även hur vi sitter.
- Lite väl mycket övningar 2 och 2 blir lite krystat att öva på det sättet.

Utvärdering Dag 3 – Det saknas utvärdering från en grupp handläggare på socialpsykiatri, pga. aldrig utdelat.

Fråga 1

Utbildningen har motsvarat mina förväntningar:

Instämmer ej 1 2 3 4 5 6 Instämmer

<i>Yrkesgrupp</i>	1	2	3	4	5	6
Utförare	1	4	7	21	21	11
Handläggare	saknas				1	
Chef			1	2	2	
Totalt	1	4	8	23	24	11

Fråga 2

Jag har fått en ökad kunskap om motiverande samtal:

Instämmer ej 1 2 3 4 5 6 Instämmer

<i>Yrkesgrupp</i>	1	2	3	4	5	6
Utförare			3	7	20	8
Handläggare	saknas				1	
Chef				2	1	2
Totalt			3	9	22	10

Fråga 3

Jag tror att jag kommer att ha nytta av det jag lärt mig i den egna verksamheten:

Instämmer ej 1 2 3 4 5 6 Instämmer

<i>Yrkesgrupp</i>	1	2	3	4	5	6
Utförare		1	1	9	13	8

Handläggare	saknas				1	
Chef				2	1	5
Totalt		1	1	11	15	13

Övriga synpunkter:

- Vi ges för lång tid vid grupparbeten. Kunnig och engagerad kursledare.
- Mycket trevligt upplägg med grupp och pararbeten, och information.
- Vet inte riktigt vad jag förväntade mig, var öppen för nya kunskaper. Mycket bra att det varvas föreläsningsmaterial & grupparbeten, lättare att lära sig då. Tycker att det är intressant kommer använda mig av mina nya kunskaper i arbetet. Det tar tid att omsätta kunskaper i handling.
- Fördjupande utbildning.
- Bitvis har utbildningen visat på bra verktyg, men bitvis skulle jag önska att den var mera psykiatriorienterad.
- Det blir inte så ofta jag kan applicera detta eftersom folk kommer och vill fika och socialisera, vara i fred inte ”behandlas”. Vi ska representera en normaliserad miljö med fika, mat och spel. Endast vissa trivselregler att hålla sig till och DÄR kan samtalet behövs ibland.
- Jag är väldigt nöjd med utbildningen. Tack så mycket för att dela din kunskap och engagera dig att vägleda oss.
- Tack Mary för en mycket bra utbildning! Du har verkligen fått mig att förstå MI och jag kommer att använda mig helt av den på ett professionellt sätt. Jag har pratat med andra som har gått utbildningen som tycker att det här är den bästa av ALLA MI utbildningar de har gått!!
- Hade inga förväntningar när jag påbörjade utbildning men tycker att den har varit kanon. Idag kommer jag på mig själv av användandet av olika MI övningar. Tack!
- Bra...lärorikt...spännande..användbar..rolig!
- Mary du är en härlig kursledare!
- Kanonbra utbildning med mycket bra arbetsmaterial. Tack till kursledare, Mary som äntligen fått mig att förstå att använda MI!!
- Mycket bra genomförd handledare i MI med en stor närvaro!
- Chefer måste få större insikt om MI motiveras att gåsamt ALLA medarbetare. Tack!
- Mycket bra men gärna lite mera om reflektioner och motivationsprocess.
- Bra utbildningen.

- Tack för dessa dagar!
- Vill ha mer utbildning och att få påfyllning då och då. Lokalen var för kall.
- Det är så mycket som man med autonomi redan gör har jag förstått med denna utbildning. Men detta har givit mig såååååå mycket i mitt fortsatta arbete med klienter och mitt privata liv. Tusen Tack!
- Bra, intressant, givande.
- Mycket bättre än dag 1&2 bra diskussioner!
- Bra med hemuppgift så att man utanför kurstillfällena också kan tänka till.
- Måste säga att dag 3 har varit en höjdpunkt på så sätt att jag har förstått mycket mer vad det handlade om på dag 1 & 2. Jag känner att jag kommer att använda MI så mycket, det har faktiskt öppnat nya dörrar. Tack så jättemycket!

Bilaga 7

Uppföljning av ASI 2011 Vt. i Stockholms Stad

I oktober 2010 fanns det 2977 personer med missbruksproblem aktuella vid stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens enhet för hemlösa. Jag tycker att det kunde vara av intresse att följa upp hur det hade gått med implementering och användning av ASI det senaste året.

Under våren 2011 gjordes en uppföljning om användningen av ASI. Uppföljningen gjordes på åtta av 14 stadsdelsförvaltningar. På fyra stadsdelsförvaltningar är det känt från tidigare undersökning att användning av ASI fungerar på ett systematiskt sätt och därför behövdes ingen uppföljning. På tre av dessa stadsdelsförvaltningar finns det metodutvecklare. Vid två stadsdelsförvaltningar gjordes ingen uppföljning p.g.a. svårigheten att hitta en tid för uppföljningsintervju. Följande frågor ställdes till enhetschef & ASI-samordnare eller gruppchef & ASI-samordnare. Svaren anges i svart text som är understruken.

1. Har ni en gemensam beroendemottagning med landstinget? Vem gör ASI?
Alla tillfrågade stadsdelsförvaltningar svarade Ja ,socialsekreteraren gör ASI.
2. Använder ni ASI-net i samband med uppföljning av er verksamhet?
Fyra förvaltningar svarade att man inte gör det på något systematiskt sätt. Tre svarade att man använder ASI-net och uppgifter från Paraplyet. En förvaltning svarade att man gör det en gång per år via verksamhetsplanen.
3. Har ni ett systematiskt sätt att dokumentera bortfall när ASI ej har genomförts?
Fem förvaltningar svarade nej. Tre förvaltningar använda bortfallsblankett med alla nybesök det går inte att göra ASI med. Vi lägger alla bortfallsblanketter i en pärm och ASI-net.
4. Finns det ett intresse om bortfallsblanketterns information i organisationen? Vad gör ni med informationen?

En förvaltning förstår inte nyttan med det. Sju förvaltningar diskuterar varför vissa socialsekreterare har gjort bortfall och andra inte. Några använder även informationen i verksamhetsberättelsen.

5. Gör ni en systematisk kartläggning av er klientgrupp? Vem gör det och hur?
Fem förvaltningar svarade nej. Tre förvaltningar svarade att gruppchefen och enhetschefen använda sig av paraplyet & ASI-net. De gör en kartläggning inför nämnden och ta informationen från paraplyet.
6. Hur och när diskutera ni om ASI på er arbetsplats?
En förvaltning har kvar motstånd till ASI. Sex förvaltningar diskutera om ASI på veckomöten. En förvaltning är det ASI samordnare som ta individ kontakt med soc.sekr. angående ASI och en förvaltning diskutera om ASI i fikarummet.
7. Få klienter feedback av handläggarna efter en genomförd ASI-intervju? När och på vilket sätt?
Alla förvaltningar ger feedback muntligt men ingen använder återkopplingsblankett utan en förvaltning.
8. Vet du hur många ASI grund- och uppföljningsintervjuer som är gjorda per handläggare?
Alla förvaltningar uppger att de vet hur många ASI intervjuar görs per handläggaren.
9. Hur många ASI tycker du att varje handläggare borde göra per år?
Ingen förvaltning hade funderat på 'hur många' ASI handläggarna skulle kunna göra.
10. Har du diskuterade detta med din arbetsgrupp?
Fyra förvaltningar svarade, nej. Två förvaltningar uppgav att de tar upp ASI på sina APT möten, En förvaltning anser att alla i arbetsgruppen vet att man ska göra ASI.
11. Efterfrågar du information från ASI i samband med ett insatsbeslut? Om nej hur gör du? Efterfråga nämnden information utifrån ASI-data?

Sex stadsdelsförvaltningar efterfrågar inte ASI i samband med insatsbeslut, tycker att det räcker med att ha en dialog med socialsekreteraren. Två stadsdelsförvaltningar efterfrågar ASI.

Nej- nämnden efterfrågar inte ASI-uppgifter vid någon av stadsdelsförvaltningarna.

- 12. Vad tycker du ASI-samordnare hos er ska ha för roll?**

Alla stadsdelsförvaltningar anser att ASI-samordnaren ska vara förvaltningens representant utåt och hålla arbetsplatsen informerad om ASI- utvecklingen. Många också tycker att samordnaren ska ha en stödjande funktion till arbetsgruppen. Två förvaltningar vill att samordnaren ansvarar för ASI-statistik och hjälper chefen att ta fram statistikuppgifter vid behov.

- 13. Vem matar in ASI-intervjuerna i ASI-net? Hur vet du om inmatningen är av god kvalitet?**

Alla socialsekreteraren matar själva in ASI. Det är svårt att veta om kvalitén är god i ASI-net, ett sätt är att titta på missade ifyllda svar i ASI-net och några arbetsplatser har börjat med det.

- 14. Hur tycker du att det fungera med återkopplingsblankett, bortfallsblanketter och ASI-net?**

Fem stadsdelsförvaltningar tycker att de behöver arbeta mer med uppföljning, återkoppling och bortfallsblankett.

Tre förvaltningar tycker att det fungerar mycket bättre nu än tidigare.

- 15. Vad har ni för behov för att implementera ASI så att den används systematiskt?**

En stadsdelsförvaltning tycker att de behövs mer tid.

En vill pröva på att enbart gör ASI-uppföljningar i samband med speciella insatser (förvaltningens egen öppenvård).

En vill ha mer hjälp att bli påmind via ASI-samordnare.

Två förvaltningar vill att projektledaren och utbildaren kommer till förvaltningen för att hålla i ytterligare en repetitionsdag.

En förvaltning anser att de är på god väg

- 16. Hur ska ni arbeta med ASI i framtiden på ett systematiskt sätt med eller utan stöd från socialförvaltningen?**

Alla förvaltningar tycker att det behövs fortsatt centralt stöd ifrån socialförvaltningen. Flera anser att det är viktigt med kontakt med andra stadsdelsförvaltningar för att höra hur det går för dem. 'Då känner man sig inte så ensam'. Några tycker att det är viktigt att alla strävar åt samma håll.

Bilaga 8

Enkät till klienter avseende samtal utifrån MI (motiverande samtal)

Delaktighet i samarbete och samtalet från 1 – 10 :

Hur tycker du att vårt samarbete fungerar utifrån dina förväntningar?

[illegible]

Hur tycker du att jag som samtalsledare fungerar för dig?

1 5 10

Om du skulle ge mig råd om hur vårt samarbete skulle kunna fungera bättre vad skulle du föreslå?

1.
2.
3.
4.

Datum

.....